

Frank van Valburg

Een Nederlandse krijgsgevangene in 1940

Dagboek van F. van Valburg, bewerkt door A. Huurman

Berkelaar Frank van Valburg kwam als jonge man voor onverwacht heftige situaties te staan. In anderhalf jaar tijd veranderde hij van tuindersknecht in krijgsgevangene.

Dienstplicht

Frank van Valburg werd geboren in Giessen, op 14-11-1918 als zoon van Hendrik van Valburg en Jenneke de Bruin. Hij doorliep 7 klassen van het lager onderwijs en werd tuindersknecht. Op enig moment kwam hij terecht in Berkel en Rodenrijs. Hij werd hier op de voor die tijd gebruikelijke 20-jarige leeftijd voor militaire dienst opgeroepen. Een ruime maand na zijn verjaardag werd hij, zoals dat heette, 'ingelijfd als gewoon dienstplichtige' van de lichte 1939 op 18 december 1938. Het onderdeel waarbij hij werd ingelijfd was het 6^e Regiment Veldartillerie.

Een 7-veld kanon met geschuts-bemanning, ca 1939-1940. Bron: www.grebbeberg.nl

Mobilisatie

Het 6e Regiment veldartillerie was het stamregiment van de regimenten artillerie 6RA en ook 16RA, beiden gelegerd in de Doelenkazerne in Leiden. De meeste

onderdelen van deze regimenten beschikten over het kanon 7-veld; een kanon met een kaliber van 75 mm, in Nederland ingevoerd vanaf 1904. In het verloop van de mobilisatietijd werden steeds vaker manschappen overgeplaatst naar of uitgeleend aan andere onderdelen binnen het leger. De staat van dienst en de aantekeningen van van Valburg zeggen hier niets over. Toch is aannemelijk dat hij niet langer bij zijn oorspronkelijke onderdeel is gebleven; de verslagen van 6RA en 16RA kloppen namelijk niet met de belevenissen van van Valburg.

Ergens in de winter van 1939-1940 bezoekt van Valburg zijn (toekomstige?) verloofde in Berkel en Rodenrijs; samen poseren ze in de sneeuw voor een kas.

Frank van Valburg

Een Nederlandse krijgsgevangene in 1940

Dagboek van F. van Valburg, bewerkt door A. Huurman

Bij de opbouw van de IJssellinie werd ook een aantal kanonnen 7-veld ingezet. Mogelijk werd van Valburg ook hier geplaatst; in zijn notities spreekt hij van een tocht van 25 kilometer naar Vorden nadat hij gevangen was genomen. De afstand van de IJssel naar Vorden is via de kortste weg zo'n 10 kilometer. Gerekend vanaf bijvoorbeeld Dieren of Deventer is het ongeveer 25 kilometer naar Vorden. Het is dus aannemelijk dat van Valburg in het gebied tussen Deventer en Dieren aan de IJssel gelegerd was. Bovendien is in zijn staat van dienst de aanduiding 'bereden' veranderd in 'onbereden'. Niet langer dienend bij een verplaatsbaar kanon maar bij een statisch opgesteld kanon, zou dit concreet kunnen betekenen.

De Duitse inval

Op 10 mei 1940 valt het Duitse leger Nederland op diverse plaatsen binnen. De eerste verdedigingslinies van het Nederlands leger liggen niet aan de lange, onmogelijk verdedigbare grens met Duitsland maar o.a. langs de IJssel en de Maas. De kazematten aan de IJssel in het gebied grofweg tussen Westervoort en Kampen hebben niet de functie de vijand buiten te houden maar wel de opmars te vertragen.

Dagboeknotities

Vanaf 12 mei 1940 zijn notities bewaard gebleven van Frank van Valburg. Onbekend is of hij op de eerdere dagen ook een dagboek bijhield. Hieronder wordt de tekst van de notities in bewerkte vorm weergegeven. Omwille van de leesbaarheid is de tekst hier en daar geredigeerd.

1940

Zondag eerste Pinksterdag (*12 mei 1940*) gevangen genomen, wapens afgenomen, dwars door de polder naar de weg gebracht, onderweg bij een boer nog flink melk gedronken. Toen appèl, daarna 25 km gelopen naar Vorden met 6 grote en 2 kleine blaren onder de voeten, in een kasteel ondergebracht waar de voeten werden verzorgd door Roode Kruis zusters. 's Morgens om 6 uur opstaan en appèl. Velen ontmoeten daar hun vrouw, kinderen, moeder en vader of verloofde. Ik ga ook eens aan het hek kijken, maar zie niemand. Om 9 uur krijgen we ½ liter melk en twee eieren en 1 bus vlees. Om 12:30 uur aantreden en naar het station, 2 uur gaat de trein rijden. (60 man in een 10 tonner). Zonder eten en drinken, zonder te kunnen zien waar we heen gingen. Om 6 uur waren we in Bocholt. Uitstappen en met vieren geen grappen maken, of er werd direct geschoten. Ruim een uur gelopen, waarna we in een groot kamp aankwamen en eerst werden na gezocht, alles wat we hadden van messen (patronen) patroonhuls kortom alles werd afgenomen. Daarna in een kapotte tent ondergebracht, zonder stro of enige legging (enkel gras).

14 mei '40

's Morgens om 6 uur opstaan en appèl en daarna weer aantreden om naar een barak te verhuizen. Waar we beter lagen.

15 mei '40

Ingeënt tegen pokken; bij velen zet het op en worden er ziek van, bij mij niet en ik voel me goed. Elke dag om 8 uur 's morgens en 's avonds appèl.

Frank van Valburg

Een Nederlandse krijgsgevangene in 1940

Dagboek van F. van Valburg, bewerkt door A. Huurman

Om 12 uur 4 pel-kartoffelen en om 5 uur 4 dunne boterhammen, voor 's avonds en 's morgen, met gerstekoffie. De kampbewaking behandelt ons als goede soldaten, die dapper zijn geweest en eerlijk in den strijd. Groot bombardement gehoord, grote opschudding in het kamp.

Algemene gedachte is dat we gauw weer naar huis gaan. 's Nachts zijn er Engelse piloten binnen gebracht, waarvan een juist zijn laatste vlucht deed en dan verlof had om te trouwen. Al het geld en andere dingen van waarde afgenomen.

18 mei '40

's Nachts om 2 uur opstaan. Daarna appèl, warm eten (enkel zuurkool) daar afmarcheren en in de trein welke om 8 uur ging rijden. Algemene gedachte dat we naar Holland gingen. Maar we gingen diep Duitsland in. De ellende, met 60 man in een kleine wagen meegemaakt, is niet te schrijven.

De andere dag om 5 uur konden we uitstappen. Doodmoe, dorstig en hongerig moesten we nog 1½ uur lopen. In het kamp werd eerst een foto van ons genomen met 2^e aan elkaar met een touw en met een plaat er op met hakenkruis en nummers. Daarna vingerafdrukken. Ingeënt tegen tyfus en andere ziekten. Wat eten betreft de helft minder geworden.

20 mei '40

Officieren delen mede dat we gauw naar Holland gaan. Grote vreugde. Velen krijgen moed maar velen bezwijken van ellende en verlangen naar huis.

21 mei '40

Grote wagen brood gelost zonder kans te zien om een stuk te gappen. Eén krijgt de kans om een brood onder zijn jas te stoppen. Eén van de soldaten ziet het en slaat hem dat het meer dan erg is. 's Middags weer een wagen brood, ik moet weer helpen, mijn kameraad staat er bij te kijken, ik moet boven op de wagen staan om aan te geven. Per ongeluk laat ik er een afvallen waar mijn maat stond te kijken, hij er mee vandoor en die mof had niets in de gaten.

22 mei '40

De majoor deelt mee dat het nog wel 4-6 weken kan duren eer we naar huis kunnen, omdat er geen vervoer is.

23 mei '40

Ik heb me na 2 weken weer eens lekker gewassen en geschoren. En nu wordt het verlangen naar huis en meisje groot. Nooit heb ik een traan laten vallen, ook niet toen er gevochten werd. 's Nachts droomde ik dat ik thuis was en dat W. aan het koek bakken was; net zou ze mij er een geven toen ik wakker werd. Toen heb ik werkelijk even gehuild van honger en verdriet. Elke avond is een godsdienst oefening waar we heen gaan. Voor ik ga slapen lees ik met anderen in het bijbeltje dat ik bij me heb.

24 mei '40

Heel de dag lig ik op de krib met een dun laagje houtwol. En doe niet anders dan maar denken hoe het thuis en bij mijn meisje zou wezen en of ze al wat van mij wisten en dan dacht ik maar weer het zal wel goed wezen.

Frank van Valburg

Een Nederlandse krijgsgevangene in 1940

Dagboek van F. van Valburg, bewerkt door A. Huurman

Sommigen krijgen een brief van huis of meisje en zijn weer blij. Voor mij geen brief of kaart en dan word ik weer moedeloos en denk soms: zouden ze allen gedood wezen, zoals ik van zovelen in Zutphen en Brummen heb gezien.

25 mei '40

Men zegt dat Hitler tot de vrouwen in Holland heeft gesproken dat wij voor 2 juni thuis zullen zijn. Maar ik geloof het niet.

26 mei '40

Een zeer warme dag en niets geen zondag. 's Avonds een zware onweersbui met veel regen. We mogen aan het hek langs de weg gaan zitten. Ik ga ook even van die vrijheid achter prikkeldraad genieten maar ben het gauw zat, want er lopen allemaal soldaten met hun meisjes te wandelen of hun vrouwen en kinderen. Ik kan het niet zien, want ik denk wanneer zal ik weer met mijn meisje zo in vrijheid en zonder door een soldaat in de gaten gehouden te worden.

27 mei '40

Elke dag hoor je maar, we gaan gauw naar huis, maar het wordt maar geen werkelijkheid. Een paar Polen hebben uit de keuken een pond of 25 vlees gestolen. Maar ze worden gesmoord en krijgen een geweldig pak slaag in bijstaan van ons allen, daarna zijn ze in een hok opgesloten en 4 dagen later begraven.

28 mei '40

Wordt beweerd dat de eerste gevangenen reeds in Holland zijn aangekomen. We krijgen weer moed.

29 mei '40

Groot transport Fransen en Belgen komt binnen en staan de ganse nacht en dag daarop in de stromende regen. Zij hadden 2 dagen en 2 nachten in de trein gezeten (60 in een 10tonner) zonder eten of drinken. Een jonge Fransoos wilde drinken uit een pomp, maar hij mocht niet. Toen hij het toch deed, sloeg men hem met een kolf van het geweer dood. Een Marokkaan vloog degene die het deed aan en beet hem in de strot dat het bloed er uit spoot. Anderen losten schoten op de Fransen en enkele werden gedood.

30 mei '40

Van 11 uur tot 5 uur in de rij gestaan voor eten. En om 5:30 pas gegeten. Doodmoe en half ziek naar de krib. Soms met de gedachte: als het nog lang duurt dan hoop ik maar dat ik gauw bezwijk, net als anderen die hier al begraven liggen, dan weer met verlangen om gauw naar huis te kunnen. Er staan nog vele Fransen buiten, er is geen plaats voor hen.

Briefkaart uit krijgsgevangenschap

Op 30 mei 1940 schrijft van Valburg een briefkaart uit *Kriegsgefangenenlager Stalag Ila* met de volgende tekst:

Lieve ouders en B. U even een paar woordjes schrijven dat ik het goed maak hopende van U alle hetzelfde. Ik mag maar één kaart schrijven. Doe Willy ook de groete van mij en zeg haar dat ze niet ongerust hoeft te zijn. Ik hoop maar dat ik gauw weer thuis ben. Ik heb het niet slecht dus wees gerust. De groete van uw Z. en B. ook W. daag

Frank van Valburg

Een Nederlandse krijgsgevangene in 1940

Dagboek van F. van Valburg, bewerkt door A. Huurman

31 mei '40

Een gewone dag, van een zelfde gang als de andere, zonder enige bijzondere dingen.

1 juni '40

Wordt gevraagd wie in Duitsland wil werken voor 14 dagen. Velen gaan, maar ik niet, ik wil niet werken voor de vijand.

2 juni '40

Weer het praatje we gaan gauw naar huis. 300 man vertrokken naar een boer om te werken.

3 juni '40

Mededeling van officieren dat er vandaag een grote troep naar hem gaat uit een ander kamp. En wij volgende week ook gaan.

4 juni '40

's Morgens om 8 uur 400 man vertrokken met onbekende bestemming maar men denkt naar Holland. Om 5 uur radiobericht in het Hollands dat we gauw naar huis gaan en 30 juni '40 alle thuis zijn. Grote vreugde.

5 juni '40

In een kazerne kasten, dekens en plan gebracht. De kazerne was mooier dan de kazernes in Den Haag. Pracht omgeving boven op een heuvel, keek je zoo in het dal, op het meer en op het bos.

6 juni '40

Groote wandeling gemaakt buiten het kamp. Onderweg bezwijken er velen. Ook ik kan het niet volhouden, en moet even gaan zitten. Ik had nog niet gegeten, toen ze ons kwamen

halen voor de wandeling. Het was of ik moest overgeven en kon niet omdat er niets in zat. We waren boven op een grote berg het was al maar klimmen en dat was voor ons te veel. Ik dacht, nou is het gebeurd met me. Maar het viel weer mee, een bete water en het was oké.

7 juni '40

De kampcommandant deelt mee dat wij door den Führer zijn vrijgelaten en spoedig (misschien morgen) naar huis zullen gaan. Ik heb kans deze dag 4 ketels gortesoep uit de Duitse keuken te gappen.

Het is voor het eerst sinds 3 ½ week dat ik genoeg heb gegeten, maar wat nu ook weer gauw benauwt omdat ik er erg beroerd van werd en niet kon slapen, maar dikwijls naar buiten moest om over te meten. Wie wil werken kan zich opgeven, het is voor 8 weken en dan mag men naar huis. De verdienste is f. 25,- a f. 30,- per week . Maar daar moet belasting, eten, enz. af. Ik geef me niet op, ik kan niet werken, heb heel geen zin om hier te werken zonder eten.

8 juni '40

3 uur in de rij gestaan voor warm eten: 1 kwart liter warm water en 4 pelkartoffelen. 's Middags gap ik er nog 8 bij.

9 juni '40

De Franschen moesten 1 uur marcheren, wij staan te wachten op commando van 'naar de kerk' want er is kerk voor ons. Duitse dominee, waar ik niets van verstaan heb. 's Middags om 3 uur wordt ons verteld dat we maandag om 10 uur moeten aan moesten treden voor vertrek naar Holland.

Frank van Valburg

Een Nederlandse krijgsgevangene in 1940

Dagboek van F. van Valburg, bewerkt door A. Huurman

---

10 juni '40

Om half 10 aantreden, 10 boterhammen voor de reis. Om 10 uur marcheren we het kamp uit en moeten zingen van de Duitsers, maar we kunnen het niet. Om 12:30 vertrekt de trein en den andere dag om 1:30 rijden we onder gejuich en onder geschrei de Nederlandsche grens over. En dan stappen we uit in Almelo. Daar worden we ontvangen als echte Prinsen. We krijgen sigaretten, sigaren, koek, koffie en krentenbrood. Toen even voor de dokter en dan naar het kwartier, waar we buitengewoon goed zijn ontvangen. We kregen eerst een heerlijk kopje koffie met snijkoek, daarna aardappelen (geschild) met sla en eieren en pudding na. Toen even een briefkaart naar huis en toen gepost en een pakje rookers gekocht en een paar reepjes chocolade. 's Avonds tot 12 uur met mijnheer en mevrouw Braakhuis zitten praten en een biertje gedronken en toen in een heerlijk bed tot 's morgens 7 uur. Half 8 àppel en om 10 uur afzwaaien en naar huis.

's Middags (woensdag 11 juni 1940) 5 uur weer thuis. Het adres van de mensen waar ik ingekwartierd geweest ben is

Braakhuis

Oude Vriezenveenscheweg 5

Almelo

Conclusies

Vragen

Bronnen

(Noot: Hieronder zijn door Frank van Valburg nog vijf adressen genoemd; in Best, 's-Hertogenbosch, Eindhoven, Eerde, Hillegersberg en Zaltbommel. Of deze adressen van eerder in de mobilisatietijd zijn of een andere betekenis hebben is helaas onbekend.)